

עדכון חקיקה:

על היחס בין חוק חסינות מדינות זרות לבין חוק אכיפת פסקי-חוק

ביום 16.11.2008 נכנס לתוקפו חוק חסינות מדינות זרות, התשס"ט-2009 (להלן: "החוק"). החוק מסדיר את היקף החסינות הדיונית, הניתנת למדינה זרה מפני סמכות שיפוט של בתי המשפט בישראל, ואת היקף החסינות הניתנת למדינה הזרה מפני הליכי הוצאה לפועל. לפי החוק, למדינה זרה חסינות דיונית מפני סמכות השיפוט של בתי המשפט בישראל.¹ לצד זאת, בהתאם לעקרון יחסיות הריבונות,² החסינות מסוייגת במקרים מסויימים של עסקה מסחרית, חוזה עבודה, מזיקין, זכויות בנכסים, קניין רוחני ותביעה נגד אנייה או מטען, או כאשר המדינה הזרה ויתרה על החסינות.³ בחוק קבועה גם חסינות מפני אכיפת פסקי דין ישראליים. כך נקבע, בסייגים מסויימים,⁴ כי לנכסיה של המדינה הזרה חסינות מפני הליכי הוצאה לפועל של פסק דין או של החלטה אחרת של בית משפט בישראל,⁵ וכי לא יוטל על המדינה הזרה או נציגיה קנס או מאסר בגין אי-קיום של פסק דין או החלטה אחרת.

בפסק דין שניתן בבית המשפט המחוזי לפני כניסת החוק לתוקפו, נדונה שאלת אכיפה של פסק-חוק שניתן נגד הרשות הפלסטינית,⁶ בהיותה כך נטען "ריבון זר". בנוגע לשאלה הרחבה יותר, האם הרשות הפלסטינית זכאית באופן עקרוני לחסינות כ"ריבון זר", הלך בית המשפט אחר האמור בהלכת דיין,⁷ וקבע כי שאלה זו תוכרע במקרה הספציפי – ולא באופן עקרוני – בהתאם להגשתה של תעודת שר החוץ בנושא.⁸ בחוק חסינות מדינות זרות הוסדר הנושא באופן דומה, ונקבע כי שר החוץ, בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ובאישור הממשלה וועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע בצו כי לישות מדינית תהא חסינות אף אם מעמדה המשפטי הבין-לאומי אינו עולה כדי מעמד של מדינה.⁹ בנוגע לשאלה הספציפית, האם הרשות הפלסטינית חסינה מפני אכיפה של פסק-חוק, מציין בית המשפט, כי לצורך קיומה של חסינות כזו, עליה להיות ממוקמת "תחת סעיף כלשהו מסעיפי חוק

¹ ס' 2 לחוק.

² ראו דברי ההסבר להצעת חוק חסינות מדינות זרות, התשס"ח-2008, ה"ח הממשלה 357.

³ ראו פרק ב' לחוק.

⁴ ראו ס' 16 לחוק.

⁵ ס' 15 לחוק.

⁶ ה"פ (מחוזי י-ם) 4318/05 אונגר נ' הרשות הפלסטינית (טרם פורסם, 31.8.2008).

⁷ רע"א 4060/03 הרשות הפלסטינית נ' דיין (לא פורסם, 17.7.2007).

⁸ עניין אונגר, לעיל ה"ש 6, פס' 32.

⁹ ס' 20 לחוק.

אכיפת פסקי-חוץ", וזאת לאור הוראת סעיף 2 לחוק אכיפת פסקי-חוץ, התשי"ח-1958,¹⁰ הקובע כי "לא ייאכף בישראל פסק-חוץ אלא לפי חוק זה".

חוק חסינות מדינות זרות לא קבע באופן מפורש כי החסינות בפני הכרזה על אכיפתו של פסק-חוץ כפופה אף היא לחסינות הדיונית של מדינה זרה מפני סמכות שיפוטו של בית המשפט בישראל.

נראה, כי לצורך זה, אין לראות בהליך ההכרזה על פסק-חוץ לפי חוק אכיפת פסקי-חוץ, ככזה העולה בגדר הליך שיפוטי מפניו שמורה למדינה הזרה חסינות. ברוח זו יש לזכור את דברי בית המשפט העליון, על מהותו של הליך ההכרזה על פסק-חוץ:

"הרעיון המונח ביסוד חוק האכיפה הוא כי פסק זר, גם אם הוא כשר ומוסמך מכל הבחינות, אינו יכול להיות בעל תוקף מידי בארץ, ואין הוא יכול מכוח עצמו להיות מבוצע במשרד הוצאה-לפועל... מסתבר איפוא שהצורך באכיפה הוא אך ורק לעניין ביצועו של הפסק, ודומה בקשת אכיפה למעין בקשה למתן סעד הצהרתי שיכיר בפסק-דין-חוץ כפסק-דין שניתן להוצאה-לפועל במדינת ישראל".¹¹

עדיין נותרת השאלה, האם בעת אכיפתו בישראל של פסק-חוץ שהוכרז כאכיף, יחולו המגבלות בפני הליכי הוצאה לפועל החלות על פי חוק חסינות מדינות זרות על הוצאה לפועל של פסק דין או של החלטה אחרת של בית משפט בישראל. לפי סעיף 10(א) לחוק אכיפת פסקי-חוץ, "פסק-חוץ שהוכרז אכיף, דינו לענין הוצאה לפועל כדין פסק שניתן כדין בישראל". על אף לשונו הברורה לכאורה של הכלל ביחס למעמד פסק-חוץ שהוכרז, כאמור בסעיף 10(א) לחוק אכיפת פסקי-חוץ, פרופ' פסברג¹² מציינת, כי מסתמנת בפסיקה הישראלית העמדה כי פסק-חוץ שהוכרז אכיף על פי החוק, כאשר הוא מוגש להוצאה לפועל, הוא עדיין פסק דין זר, לפיכך דינו יהיה שונה, למשל בכל הקשור לטענת "פרעתי". טענה זו תבחן לא על פי הדין הישראלי, אלא על פי הדין הזר. אף שהחסינות המסוימת מפני הליכי הוצאה לפועל החלה על פסק ישראלי כנגד מדינה זרה אינה זהה בטיבה לפניה לדין מהותי זר, נראה כי תכלית המחוקק למנוע הליכי הוצאה לפועל גורפים כנגד מדינה זרה ונכסיה, תוגשם בצורה טובה יותר לו תאומץ הפרשנות הדווקנית יותר לסעיף

¹⁰ הגדרת "פסק-חוץ" בס' 1 לחוק אכיפת פסקי-חוץ הינה: "פסק דין שניתן על ידי בית משפט במדינה זרה בענין אזרחי, לרבות פסק דין לתשלום פיצויים או נזקים לצד שנפגע, אף כשלא ניתן בענין אזרחי".

¹¹ ע"א 665/72 כריסטופילקן נ' שויבל, פ"ד כז 690, 693 (1973).

¹² סיליה וסרשטיין פסברג "על סופיות בפסקים זרים" משפטים יח 35, 78 (התשמ"ח); סיליה וסרשטיין פסברג פסקים זרים במשפט הישראלי – הדין והגיונו 24 (1996).

10(א) לחוק אכיפת פסקי-חוץ, כך שיראו בפסק-החוץ שהוכרז, לצורך חסינות המדינה הזרה בפני הליכי הוצאה לפועל, כאילו אכן ניתן בידי בית משפט ישראלי.

מעניין יהיה על כן לראות כיצד יפרשו בתי המשפט את היחס בין תחולת שני החוקים במקרה של תובענה לאכיפת פסק-חוץ נגד מדינה זרה.

אריאל יוספי

הועלה לאתר: 2.3.09.